

Z a t w e e f c h u   N w i s e s .

Nr. 20. Zettortdeenà 13tâ Mei 1848.

Nizzinachts behrus.

(Skattees Nr. 19.)

Kad abbi sehni jaw kôhpâ skohlâ gahja, tap-pa Kahrlis ar weenu labbaki apgehrbts un is-turrehts, ne ka Jurris. Par to Jurris dauds reihfahm nofkumma. Bet kad schis kahdu reisi fawu mutti par to attaisija jeb kluffas affaras moraudaja, tad teiza mahte: Tas arri irr Kahrlis!

Kesteri mihlais, woi effi tahdu nizzinatu behrnu redsejis? Tu taf tahds ne effi bijis un es arri ne. Bet taf warram dohmaht, ka tahds wahrds no mahtes, tam atstumtam behrnam gan warreja firdi kohstees, dauds wairak wehl, ne ka Zehkaba dehleem, Zahsepa raibee swahrki; jo tee bija pelnijuschi, ka tehws winnus ne mihleja, ka Zahsepu; jo wiini bija pahrgalwigi.

Deews leef fawu fauli usleht par tauneem un par labbeem un leef leetu liht par taifneem un netaisneem. Ja nu Deews tas Kungs wissu pasauli weenadi mihl, woi tad ne waijadsetu mahtei fawus behrnus arri weenlihdsigi mihleht? Bet Greeta ta ne darra wifs. Winna mihl weenu wairak ne ka ohtru. Zaur to ta gan drihs abbus pasauda. Jurris ne mihl mahti wairs ta, ka papreeksch bija mihlejis un Kahrlis arri wairs mahti ne gohda, ka gohdigam behrnam peenahkabs fawus wezzakus gohdaht un zeenih. — Ta irr: tohs nizzinatus aisdenn prohjam un selta-dehlineem nodohd wissu fawu firdi un par to gallâ eemanto firdsfahpes pateizibas weeta.

Jurra firds palikka ar weenu pret fawu mahti aukstaka, tadeht, ka mahte winnu allasch par neeku turreju un mas ween zeenija. Us winna waigeem allasch migla ween stahweja, retti kahdu reisi winnam preeka-faule atspihdeja un

kad tas gaddijahs, tad tas arri bija tur, fur mah-tes azs winnu ne redseja, starp faweem skohlas-beedreem papreezajahs winsch tiklai kahdu reisi, bet arridsan retti. — Kahrlis kad gaddos nahza, kahwa wiini pascham iswehletees am-ammatu, kahdu tam tiktohs mahzitees. Winsch wehlejahs dischleris buht un pee fawa wehrmin-dera ammatâ eet. — Tas rakts fakka: Ir gauscham labbi, kad kahds wihrs jaunibas deenâs gruhtumu panes. Un mehswarretum wehl peelikt pee tam flah: Kas to jaununa ne dabbu nest, tam tas wezzumâ janefs. Kahrlis ne dabbuja, ta fakkoht, ne mas ihsti sinnaht, ko gan tas wahrds burfchis eefihme. Winna meisteris un wehrminderis gohdaja winnu drihs tapat, ka winna nelaika tehwu bija gohdajis, un preezajahs firsniigi par to usmannigo sehnu. Kad arri weenu ohtru pahrgalwibu pee ta nomannija, taf laida par galwu pahri un ne likka wehrâ.

Dischleri mehds fazzih, ka neweens dischleris ne mahzotees ahtraki rikfigi nomehroht, kamehr tas pats ne effoht krussteem benkim steeptis un zeeti kahdas reises us biffahm mehrohts. Tas Kahrlim naw notizzees. Knappi ka tik ammatâ eenemts, jaw pihpi garro sohbos tas ka pats leelwaggare dauds reifahm apfahrt wasajahs. Mahfas eeschkinloja tam tabbaka malku ar sihdes puschkeem. — Kad nu kahds ammata puifis apfahrt wasadamees ta dullina, tad kahp duhmi gaisa eefschâ. Kad nu burfchis buhdams to smehleschanu wissai drohschi ne drihst, tad kahp nifku un stifku duhmi galwâ, un tee irr gauscham nahwigi.

Mabbaga Greeta! Sehnam bija jaw mahjâs buhdamam nagla galwâ, un pee meistera tappuscham auga ta wehl leelaka. Kahrlis bija jaw diwi gaddus par selli, kad Jurris tik

pa wiffam no ftohlas pahrnahze mahjās. Kad Turris bija eeswehtih̄ts, fanahze wiffi lohpā, wehrminderis Stuhris, Turra mahte un brahlis Kahelis, nospreest: kahdu ammatu Turrim bija mahzitees. Pascham schim gan patikkahs par pulkstina-taisitaju mahzitees; bet mahte ar Kaheli aisrunnaja, ka tas pa dauds maksafchoht. Stuhris dewa beidsiht padohmu, ka winnam effoht radda-wihrs atslehgu-kallejs. Tas mellejoht puifi. Tam pa prahtam waijadseja Turrim par atslehga-kalleju mahzitees. Kad schis par to fahka raudaht, bija Kahrlis ar sawu brango mutti tulih̄t klah̄t pee apmeerinafchanas, ussauhdams: „Eij lempi eij, kahdu labbaku ammatu schis tad wehl grihb, kas tad tam ammatam gan kait? Kad meisteris buhfi, likschu tewim mannam durrim un manneem skapjeem atslehgas taisiht, un tew maife ne kad ne truhks.“

Dauds pretti runnaht Turris ne drih̄ksteja, un ja arri runnatu, tad tak tas tam mas ko buhtu palih̄dsejis. Veeldeenās ne bija wairis tah̄ti un Turris gahja pee atslehgu-kalleja Zemma ammatā. Tas bija kauloh̄ts wihrs, kam bija gudriba galwā un speh̄ks naggōs. Atslehgas wiasch taisija stipras un fauzah̄s pats sagtu eenaidneeks un labbu kauschu draugs. Labpraht tas teiza, ka par meisteru-stikli weenu atslehgu taisijis, pee ka septini muhl-ih̄seri faloh̄ziti, un tak naw ta walkam gahjusi. No katra atslehgu-kalleja, kas kahdam neustizmam zilwekam kahdu muhl-ih̄seri taisija, wiasch fazzija, tas effoht Suhdas, kas sawu Kungu pahrdohdoht. Strahdneeks wiasch bija us gallu, un kats sellis, kas kuh̄trs pee darba un schigls pee maifes bija, pee winna ilgi ne pastahja.

Ammata-puischus wiasch zeeti turreja, bet slikti nē. Kad dsel̄si us laktu turreja un puischi tam kahdu sittenu newaijadsigā weetā usfitta, wiasch krahwa ar sawu ahmaru arri daschureis; bet sinnam̄s ne us dsel̄si. Tannim, winna pascha dehlam, ko diwi gaddus sebbaki par Turri ammatā eenehma, ne gahja zittadi, ka Turrim. Tadeht palikke tee diwi seh̄ni tee labbbakee draugi

fawā starpā. Draugs mihtais, Tu ne mas ne finni, ka sitteni, kas par diweem weenadi kriht, tohs arri par firfnigeem draugeem padarra. Mannim wehl tā ka prahtā kriht, ka arri meh̄s diwi, Tu un es, sawās behrnu deenās pahrgalwibas deht kahdus spehreenus lohpā effam dabujuschi. — BARRIBA Turrim bija labba. Ko meistera pamilija ehda, to wiasch arri dabuja. Kad meisterim bija labs prahts, un kad selli un puifchi duhschigi strahdaja, tad arri wiasch schā un tā ar teem isjoh̄kojah̄s un isfmejh̄jah̄s. Daschu reisi tas teiza, ka ne sinoht, ko gan tee atslehgu-kalleji debbefis darri-fchoht. Tur ne effoht sagtu un blehschu, tur arri atslehgas ne buhschoht waijadsigas. Gan kahdu reisi pascha ta debbes wahrtu atslehga buhschoht pahrtaisama; bet pee teem tak ne buhschoht wisseem tur aisgahjuscheem darba. Tā tas greesa atkal wallodu us oh̄tru pufi un apdrohschinaja atkal, lai ne baidotees wifs us turren noet, Deews gan darbu ir tur debbefis gahdaschoht.

Zittā reisā wiasch usleelija tohs atslehgu-kallejus un dischlerus. Tee effoht starp wisseem ammatneekem tee labfiridigakee. Kad Eurpneeka burschis sawu drahti welkoht, tas singejoht: Seers ar maiji ne leen man, meister dohd man deff. Skroh̄deris arri kahrigs us tahm deffahm, fauzoht weenā gabbalā ween: Man arr', man arr', man arr'. Bet atslehgu-kallejs gohdigaks par teem, fauzoht ar sawu wihli it pasemmigi: Schim arr' jel, schim arr' jel, schim arr' jel. Draugs dischleris tuhliht gattaws us dohschanu, gruh̄schoht ar sawu eh̄weli tam klah̄t, teikdams: Schē tew irr, schē tew irr, schē tew irr. Weh̄weris effoht baddakah̄sis; jo tas weenā gabbalā ween fuh̄dsotees: Gan mihtais Deews peeschkir mums wisseem; bet knapp', knapp'. Weh̄jelderis atkal negalligs us to rih̄schanu, tik ko sudmallas laischoht walkā, jaw tuhliht arri fauzoht: Zepp — gahrdus — rauschus, zepp — gahrdus — rauschus, zepp — gahrdus — rauschus. Kad sudmallas pillā eeschanā, fauzoht scho arri: Pee maltit', pee maltit', pee maltit'. Pats

pee-ehdees puischeem ne dohdoht ne maf, tãpehz leekoht tee scho dsirnawam nejauki tà lammaht: Schim kakkals, tam kakkals, pats melders bes kakkal.

Kautschu Zemmim baltee rubbuli gauscham mihti, pa dauds mihti bija, taf swehtdeenã bija wiffi pee meera. Sefchas deenas peedert, meisterim un weena Deewam, bija winna fakams wahrds. Sefdeenas wakkarã waijadseja setkeem un puischeem tà pat balti nomasgatees, kã winsch pats nomasgajahs.

Turris istahweja sawus puischa-gaddus riktigi pee sawa meistera. Kad tschetri gaddi bija prohjam, ne nahze winna meisteris kahdu pirmdeenu preeksch pufsdeenas ne buht smehte, un us paschu pufsdeenas laiku atnahzis winsch isfkattijahs til prahtigs un zeenijams, ittin ka tas schodeen pee pascha teefas galda buhtu dabbuijs fehdeht. — Puischi bija wiffu rihthu strahdajusch, ka tihri bes spehka bija palikluschi. Pehz maltites likka tas Turrim sawas swehtdeenas drehbes usgehrbt, un sawã weefu istabã ainsnahkt. Tur bija dauds sekli un meisteri no Grobines un Uisputtes, arri Turra mahte un wehrminderis Stuhris bija fanahluschi. Istabas widdu gulleja grahmata jeb Turra atstahte us galda. To rakstohht Zemmis bija aiskawejees schodeen smehti nahkt. Zemmis Turri teem fanahluscheem gohdigeem lautineem preekschã nostahbijs, nehma to grahmatu rohka un ar ihseem wahrdeem us Turri tà runnaja: „Gohdigu ammatu esmu nu tewim eemahzijs, un tu efi arri usweddees kã labbam burschim peenahlahs.“ Tã runnajijs sneedsa to papihri, kas tam bija rohka, kahdam swescham meisterim, kas no paschas Leepajas bij nahzis. Schis nu kahpa preekschã. Bija kaulohhts wihrs. Wahrdi it ka no muzzas wehlahs tam ahrã. Schis pazehla Turri no burscha par selli, tà no ta papihra preekschã lassidams: „Wiffu scho schein kapulzejuschu gohdigu meisteru un seklu wahrda darru es tewi par selli. Deews lai tewi walda sawã seklu kahrtã, ka tu deenas gohdigs meisteris taptu un ne paliktu tam zeenijamam ammatam par sawu.“ Tã islassijis

preekschã nehma spalwu un sawilka sawu wahrdu, un Zemmis arridsan sawu wahrdu tur appakschã.

Kad nu ammata puisis bija par selli pazelts, fasehdahs wiffi apkahrt galdu un nu sahka wahrdu-krufta birt. Turra wehrminderis usnehma pirmais wallodu, fazzidams tà: Draugs mihtais, kãpehz ne effeet muhs wakkar aizinajusch, tad buhtu mums waitak laika bijs? Zemmis schim prettim: „Turris naw swehtdeen mahzijs atfleggas taifihht, tadeht winsch arri ne warr swehtdeen par selli tik pazelts. Sawã muhschã ne esmu wehl swehtdeen ammata puischeem atstahti rakstijis. Kas swehtdeen par selli tohp, tas irr pehzak swehtdeenas gabnetais un gaisa-grahbejs, un scho sehnu ne esmu par tahdu gribbejs audsinahht un mahziht.“ Stuhris sakrampaja luhpas zeeti kohpa un palikka klufs.

Kamehr Turris bija ammatã, wasajahs Kahrlis par pasauli apkahrt, jeb smalkaki fazzihht: reisaja tas pa sweschumu. Lustigs buhdams winsch dsihwoja sakti ween, un gribbedams dauds redseht un isdsirdeht, lai mahjã pahnahzis warretu no sweschuma ko arri isteikt, winsch arri ne ko leelu ne strahdaja. Tadeht waijadseja mahte schim allaschnaudu paklak suhtihht. To schi arri it labpraht darrija. Bet Turrim ar leelu piktumum til apgehrbu wehl gahdaja. Par ammata-mahzichanu waijadseja tam pascham pehz wezzajam meisterim iskalpoht. Ir to paschu apgehrbu nahzahs wannai gruhthi Turram apgahdaht, tapehz, ka Kahrlis schai fuhza pehdigo smadseni ahrã. Bet meisteris Zemmis turrejahs dikti ween par Turri, un Greetai bija sawam dehlam Turrim apgehrbs jagahda, woi gribbeja woi ne gribbeja. „Sa ammata-puisis ammatã eedams irr slikti gehrbees, tad winsch nodraifstajees us wiffu muhschu,“ mehds winsch dauds reisahm fazzihht. Katrs afchs wahrds, kas Greetai Turra labbad no Zemma aufis nahza, ka par to arri jagahdajohht, kehrahstai pee firds, it kã Turris pats wannai to buhtu teizis. — Mahte un dehlis bija pa to

laifu, kamehr tas ammatâ bija, weens ohtram sweschî palikkuschi. Kad nu Jurris par selli pazelts mahtei padohmu luhdsahs, ko darriht woi reisahnt us sweschumu, woi wehl pee sawa meistera palikt, atbild schi: „Darri kas tew pascham tihl.“ — Ja wihrs, kam seewa prassa, ko buhschoht schodeen maltitei wahrht, atbildetu: „Seewin mihta, wahrî ko tew tihl,“ tas buhtu pareisi un labbi bijis; jo schai wiss labbaki par to leetu sinnamâ, ne ka schim. Bet sehnâm, kas wehl ne ko dauds no pasfaules ne sinn, kas ne sinn woi mahjâs palikt woi sweschumâ reisahnt, tam waijaga gan zittadi atbildet. — Tak wianna wehrminderis Stuhtris tam padohmu dewa, ka waijagoht eet laudis. Buhshoht gudrs palikt, kad ar dauds laudim un tautahm dabbuschoht fatiktees un ko ne ko isredseht. Jurrim bija schis padehms it pehz prahntam; jo schim bija alga weena woi mahjâs woi sweschumâ wansch dsihwoja. Ihsta tehwischka tik tur warr buht, fur behrenu un wezzaku starpâ mihlestiba miht, un ihstas mahjâs mums tur irr, fur mihlestiba muhs no mahjahm iswadda un atkal sagaida. Bet Jurrim ne smaidija wiss mihlestiba prettim,

kad schis par tschetreem gaddeem weenu reisi pa wissam us mahjahm nahza. Tadeht wansch bija arri tuhliht gattaws no mahjahm ais-eet. Tik ween wehl bija kahdas deenas ja-uskawejahs, kamehr mahte schim rannizi peepakkaja ar tahm wisswajadsigahm leetahm, bes ka tas ne warreja istiktees.

Zitta padohma peedeweja Jurrim ne bija, ka tikkai Deews. Tam schis arridsan zeeti peelehras klahnt. Ketti buhs wehl fur ohtrs sellis gaddijees, kas us zekka dohdamees sawu Deewu tik firsnigi buhs peeluhdsis, ka Jurris. April mehneschu beigâs wansch bija gattaws us reisafchanu. Kautschu gan, ka wezzi teiz, tannî laikâ wissi spohli, kehmi un murgi effoht kahjâs un reisineekeem breefmas un bailes darroht, wansch bija tatschu drohsch sawu zekku usfahkt. Mahtei, mahfahm un wehrminderim ar Deewu atdewis, nogahje wehl pee sawa wezza meistera, tam par wianna mihlestibu un ustizzibu, par to zeetu un labbu audsinafchanu, apgahdaschanu un mahzischanu pateizibas no-fazziht un tad us zekku dohtees. To padarrijis wansch steidsahs pa durrim ahra.

(Turplikkam wairak.)

Kaudas, labbibas un prezzu tirgus us plazzi. Rihgâ, tai 10tâ Mei 1848.

	Sudraba	
	Rb.	Kp.
I janns dahlderis . . . . . geldeja	1	33
I puhrs rudsu . . . . . tappe maksahs ar	1	40
I — sweeschu . . . . . — —	2	30
I — meeschu . . . . . — —	1	20
I — meeschu = putraimu . . . . . — —	1	90
I — ausu . . . . . — —	—	85
I — sweeschu = miltu . . . . . — —	3	40
I — bihdeletu rudsu = miltu . . . . . — —	2	20
I — rupju rudsu = miltu . . . . . — —	1	40
I — srau . . . . . — —	1	75
I — linnu = sehklas . . . . . — —	2	—
I — konnepu = sehklas . . . . . — —	1	50
I — kinnenu . . . . . — —	5	—

	Sudraba	
	Rb.	Kp.
I pohds konnepu . . . . . tappe maksahs ar	—	90
I — linnu labbakas surtes . . . . . — —	1	30
I — — sliktakas surtes . . . . . — —	1	—
I — tabaka . . . . . — —	—	65
I — dseltes . . . . . — —	—	75
I — sweefta . . . . . — —	2	30
I muzza silku preeschu muzza . . . . . — —	6	75
I — — wihschnu muzza . . . . . — —	7	—
I — sarkanâs sabs . . . . . — —	7	25
I — rupjas leddainâs sabs . . . . . — —	6	50
I — rupjas baltas sabs . . . . . — —	4	75
I — smalkas sabs . . . . . — —	4	25

B r i h w d r i k k e h t .

No juhrmallas = gubernias augstas waldischanas puffes: Hofrath de la Croix.